האגודה
למען הלהט"ב בישראל

דו"ח מצב הלהט"בופוביה בישראל

2023

דו"ח מצב הלהט"בופוביה בישראל

2023

האגודה למען הלהט"ב בישראל

דו"ח זה נכתב בשיתוף עם המכון הישראלי לחקר מגדר ולהט"ב

המכון הישראלי לחקר מגדר ולהט"ב
האגודה למען הלהט"ב

דברי פתיחה

כבכל שנה, מוצג דו"ח הלהט"בופוביה על ידי מרכז הדיווח על שם ניר כץ ז"ל. מרכז הדיווח פועל במטרה לנטר, לתעד ולטפל במקרים להט"בופוביים של פגיעה בחברי וחברות הקהילה הגאה. השנה החולפת הייתה אחת המאתגרות והמשמעותיות ביותר עבור קהילת הלהט"ב בישראל. היא התאפיינה במאבקים נחושים על עתיד החברה הישראלית, תוך ייצוג משמעותי של חברי הקהילה בחזית המגוונת ביותר של המרחב הציבורי.

החל מהפגנות החירום סביב הרפורמה המשפטית, שבהן לקחו חלק גם רבים מקרב אוכלוסיית הלהט"ב. אזרחים יהודים וערבים, חילונים ודתיים, גברים ונשים, יחד עם חברי הקהילה הגאה, התאחדו במטרה להגן על ערכי הדמוקרטיה והשוויון בישראל. הקהילה שלנו הובילה בחזית המאבק והייתה שם בשורה הראשונה. אך זה לא הכול, לאחר השבת השחורה באוקטובר שוב נקראו חברי קהילת הלהט"ב לתרום את חלקם. קשה להתעלם מהפער הבולט בין המעורבות של חברי הקהילה הגאה בכל הזירות - בכוחות הביטחון ובחברה האזרחית, לבין האפליה הממוסדת, האלימות וההסתה כלפינו. בשנת 2024 חברי קהילת הלהט"ב עדיין נלחמים במדינה שלהם בבתי המשפט רק כדי לקבל זכויות בסיסיות.

בדו"ח השנתי שלפניכם, הצצה רחבה ללהט"בופוביה, האפליה וההדרה שאיתן התמודדה הקהילה בישראל בשנת 2023. כפי שיהיה אפשר לראות בנתונים, מצב החברה בישראל משפיע ישירות על מצבה של קהילת הלהט"ב. פעם אחר פעם ניכר כי קהילת הלהט"ב מהווה מעין נייר לקמוס למידת הליברליות של החברה ועל כן חברי הקהילה מהווים מטרה לניגוח עבור נבחרי ציבור שמרנים וחשוכים שמנסים לפגוע באופיה הדמוקרטי של המדינה.

השנה דו"ח הלהט"בופוביה מחולק לשני חלקים. באחד נציג עלייה כללית של 28% בלהט"בופוביה (ינואר עד אוקטובר) וכן עליה משמעותית במקרי האלימות כולל אלימות פיזית כלפי חברי הקהילה. בשני נציג מחקר של המכון הישראלי לחקר מגדר ולהט"ב של האגודה למען הלהט"ב. המחקר מראה כי בזמן מלחמת 'חרבות ברזל' 20% מחברי.ות הקהילה דיווחו כי הם חוו יותר להט"בופוביה מאז תחילת המלחמה, בהשוואה לתקופה שקדמה לה. לצד הנתונים הקשים, יש גם נקודת אור - תחושת אחדות שנוצרה בזמן המלחמה לצד תרומת הקהילה במאמץ האזרחי והצבאי.

נאחל ימים שקטים יותר לכלל החברה בישראל, ושנראה במשבר הזדמנות לצמיחה ולשינוי. אנחנו נמשיך להיות בחזית המאבק על אופיה של מדינת ישראל כפי שאנחנו לוקחים חלק בכל הפסיפס הישראלי. אנחנו כאן להישאר, ויחד עלינו לפעול למען שינוי, כדי שנוכל לקדם חברה צודקת, מכילה ומגוונת לכולנו.

יעל סיני ביבלש
מנכ"ל האגודה למען הלהט"ב

הילה פאר
יו"ר האגודה למען הלהט"ב

מבוא לדו"ח

מאז שנת 2012, האגודה למען הלהט"ב מפעילה את מרכז הדיווח למקרי להט"בופוביה כפלטפורמה המרכזית בישראל לניטור וטיפול במקרי אפליה, פגיעה וגילויי שנאה כנגד חברות וחברי הקהילה בכל רחבי הארץ.

דו"ח הלהט"בופוביה האחת עשר במספר, מציג את תמונת המצב של פגיעות להט"בופוביות לשנת 2023, כפי שדווחו למרכז הדיווח של האגודה[1]. השנה, בעקבות מלחמת 'חרבות ברזל' עלו לבטים רבים לגבי אופי הדו"ח. המלחמה שינתה באחת את פניה של החברה הישראלית, ופריצתה עוררה פחד, דאגה, וחוסר וודאות עמוק בקרב הציבור כולו. לצד התגייסותה של הקהילה הגאה למאמץ הלאומי כחלק ולמען החברה הישראלית, החיים תחת מצב חירום הציבו אתגרים משמעותיים גם לחבריה. החל מה-07.10, ניכרת ירידה משמעותית בדיווחים למרכז הדיווח. במהלך הרבעון האחרון בשנת 2023 (אוקטובר-דצמבר), התקבלו במרכז 136 דיווחים בלבד. בהשוואה לנתונים מקבילים בשנת 2022 מדובר על ירידה של 53%. ממחקר שנערך במכון הישראלי לחקר מגדר ולהט"ב בזמן מלחמת 'חרבות ברזל', עולה כי **20% מחברי.ות הקהילה דיווחו כי הם חוו יותר להט"בופוביה מאז תחילת המלחמה, בהשוואה לתקופה שקדמה למלחמה.** על בסיס ממצאי המחקר, ניתן לשער כי הירידה בכמות הדיווחים למרכז הדיווח של האגודה, אינה מייצגת ירידה ממשית במספר האירועים הלהט"בופוביים שהתרחשו בפועל, אלא היא מייצגת חסמים שונים לדיווח. מסיבה זו, בחרנו להתייחס ללהט"בופוביה בחודשים אוקטובר-דצמבר 2023 כזירה נפרדת, ולהוסיף לדו"ח זה ממצאים ונתונים על חוויותיהם של להט"ב בזמן המלחמה, בהקשר ללהט"בופוביה ובהקשרים נוספים.

בעקבות כך, השנה ערכנו את מבנה הדו"ח באופן הבא: בחלקו הראשון, תוצג תמונת המצב ע"פ דיווחים שהתקבלו למרכז הדיווח של האגודה בין התאריכים 01.01.2023 ועד 01.10.2023. בחלקו השני, יציג הדו"ח תמונת מצב על להט"ב בזמן המלחמה, הנסמכת על נתונים שנאספו ע"י המכון הישראלי לחקר מגדר ולהט"ב בסקר ארצי למיפוי צרכים בקהילה הגאה בזמן מלחמת 'חרבות ברזל'. הסקר נערך כיוזמה משותפת של קבוצת רשויות מקומיות, ביחד עם האגודה למען הלהט"ב. הנתונים נאספו בין 5.12.23 ל- 21.12.23.

סך הדיווחים שהתקבלו השנה על פגיעות להט"בופוביות הינו 1063 (כאמור, מ 1.1 עד 1.10)

נתון זה מסמן **עלייה מדאיגה של 28% בדיווחים על פגיעות להט"בופוביות בשנת 2023**, בהשוואה לתקופה המקבילה בשנת 2022, ומצטרף לדפוס עלייה מתמשכת בכמות הדיווחים למרכז לאורך השנים.

[1] מסיבות מתודולוגיות, הדו"ח השנה מציג נתונים מדיווחים שהתקבלו למרכז הדיווח בלבד, ולא יציג, כבשנים קודמות, נתונים שהתקבלו מארגוני קהילה אחרים.

מגמות מרכזיות

נתונים מרכזיים לשנת 2023

עלייה של 28% במספר הדיווחים על פגיעות להט"בופוביות סה"כ[2]

שנת 2023	**1063**
שנת 2022	**829**

עלייה של פי 2.4 בדיווחים על פגיעות להט"בופוביות **במרחב הציבורי מתוך סך הדיווחים באותה שנה**

שנת 2023	**38.5%**
שנת 2022	**16%**

עלייה של 93% בדיווחים על פגיעות חמורות הכוללות **אלימות**

שנת 2023	**259**
שנת 2022	**134**

עלייה של כ16% במספר הדיווחים שהתקבלו **מא.נשים על הקשת הטרנסית**

שנת 2023	**503**
שנת 2022	**431**

עלייה של פי 1.5 בדיווחים על פגיעה **בנשים סיסג'נדריות** במרחב הציבורי

שנת 2023	**26%**
שנת 2022	**17%**

ניתוח שיעור הדיווחים למרכז הדיווח לפי חודשים, מראה כי במהלך שנת 2023 נרשמו שתי תקופות שיא בכמות דיווחי הפגיעות הלהט"בופוביות: האחת סביב אירועי חודש הגאווה שמתקיים בחודש יוני, כאשר תופעה זו מוכרת לנו גם משנים קודמות ונמצאת בקצב עלייה מתמיד משנה לשנה. השנה, ראינו במקביל אמירות להט"בופוביות חריפות במיוחד מצד נבחרי ציבור, כגון התבטאותו של חבר הכנסת יצחק פינדרוס, מטעם מפלגת דגל התורה, בנוגע למצעד. ניתן לשער שאמירות שכאלו מייצרות סביבה המעודדת גילויי להט"בופוביה. זה מקרי שזהו החודש בו התראיין חבר הכנסת יצחק פינדרוס, מטעם מפלגת דגל התורה, בנוגע למצעד. אולם השנה, אנו רואים לראשונה שיא נוסף בדיווחים במהלך חודש מרץ (13% מסך הדיווחים לשנת 2023, לעומת 4% בשנת 2022). ניתן להניח כי הסיבה לעלייה חדה זו היא נקודת מפנה ברפורמה המשפטית – זהו החודש בו פיטר נתניהו את שר הביטחון יואב גלנט עקב התבטאותו הפומבית כנגד הרפורמה, אירוע אשר הבעיר את הרחובות וגרר ימי שיא בכמות המפגינים והאלימות בהפגנות. בסקר שבחן את תחושת המוגנות של חברות וחברי הקהילה במרחב הציבורי, בחודש אפריל 2023 (המכון הישראלי לחקר מגדר ולהט"ב, 'תחושת מוגנות ובמרחב הציבורי, ומידת אמון במשטרה') נמצא כי רוב מכריע של משיבים.ות (75% מהגברים הסיסג'נדרים, 77% מהנשים הסיסג'נדריות, ו 82% מא.נשים על הקשת הטרנסית) חוו שינוי לרעה (ירידה) ברמת המוגנות שלהם במרחב הציבורי בחודשים האחרונים, בהשוואה לתקופה הקודמת. 77% דיווחו כי אינם סומכים.ות על המשטרה שתגן עליהם במקרה הצורך. ואכן, קהילת הלהט"ב ספגה במהלך מרץ 2023 אלימות פיזית ומילולית רבה במוקדי הפגנות שונים ברחבי הארץ. ביטויי האלימות כלפי להט"ב כללו גידופים וקללות, תלישת דגלים ואף אלימות פיזית חריפה. **האלימות בחודש מרץ 2023 כלפי הקהילה הגאה הייתה ברמה שכמותה לא ראינו בעבר.**

משתתפי הסקר שיתפו: *"מרגישה בתקופה האחרונה שיש יותר לגיטימציה לאנשים חשוכים, מרגישה גם בתוך תל אביב חוסר ביטחון"* , *"מפחיד אותי להסתובב עם דגל גאווה, לתלות דגל גאווה על המרפסת של הבית שלי. מפחד אותי ללכת ברחוב ואנשים ידעו שאני חלק מהקהילה"*

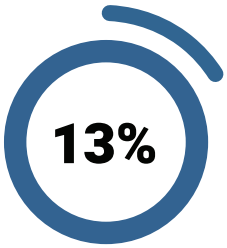

גידול של פי 3 במספר הדיווחים בחודש מרץ 2023 בהשוואה למרץ 2022

חודש מרץ

חודש יוני

"הדבר הכי מסוכן למדינת ישראל, יותר מדאעש, חיזבאללה וחמאס- זו הפריצות בעריות. (...) ולכן במקבילה שלי אני צריך למנוע לא רק את מצעד הגאווה- אלא למנוע את כלל התנועה הזאת" **(חבר הכנסת יצחק פינדרוס).**

[2] בין 01.01.2023 - 01.10.2023

אחוזי פניות למרכז הדיווח לפי חודש - שנה שלמה

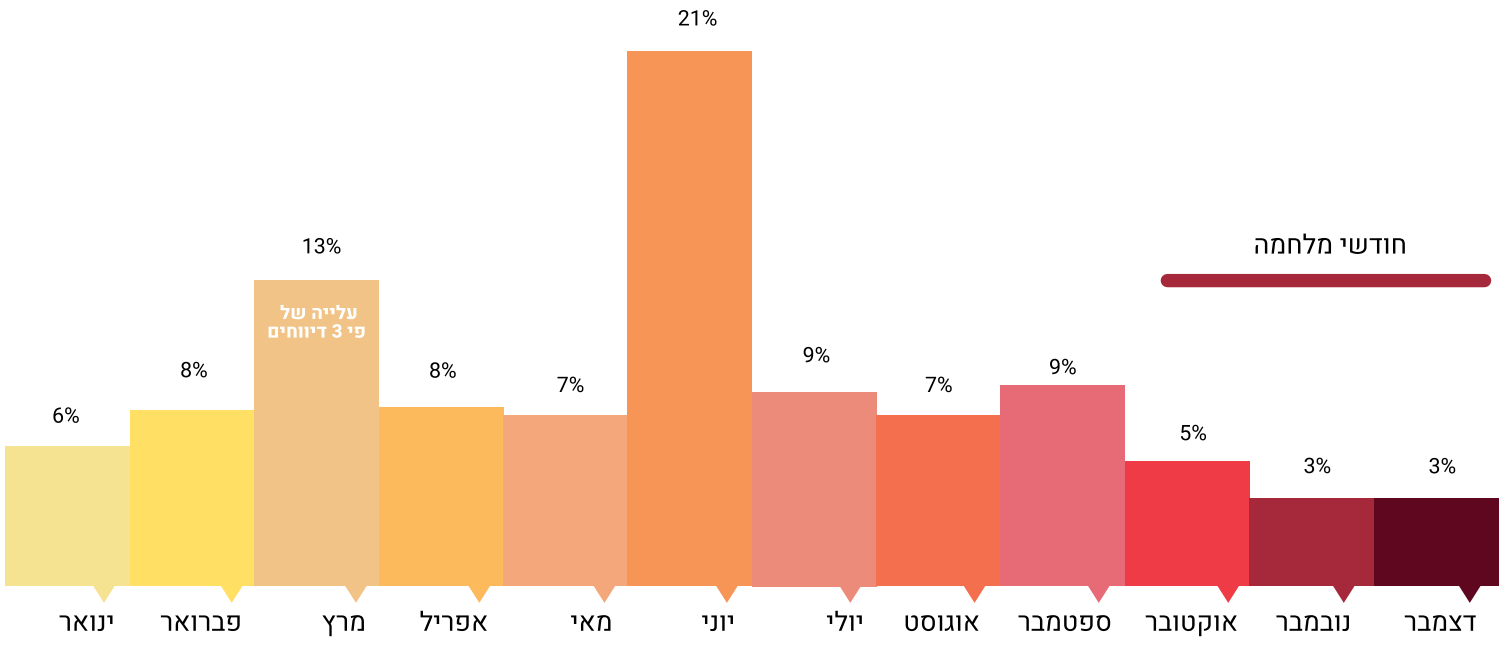

אחוזי פניות למרכז הדיווח לפי חודש - לא כולל חודשי המלחמה

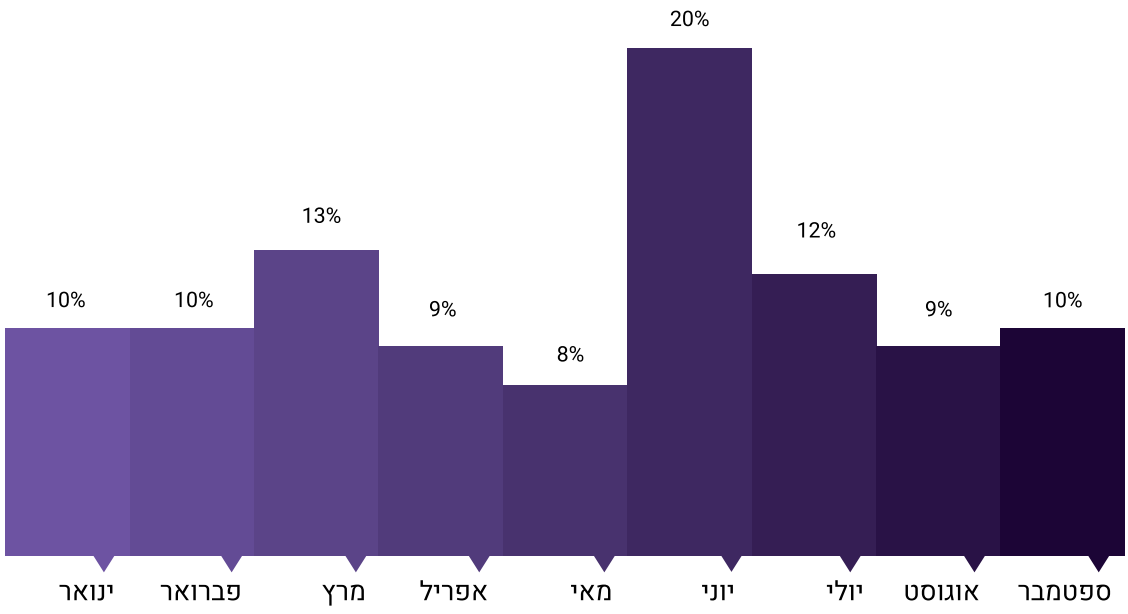

פגיעות להט"בופוביות לפי אזור גאוגרפי[3]

מרבית הדיווחים הגיעו גם השנה מאזור תל אביב (45%), לאחר מכן ירושלים והסביבה (20%) חיפה והסביבה (18%) באר שבע והסביבה (11%) והשרון והסביבה (7%). בהשוואה לשנת 2022, הפיזור הגיאוגרפי בדיווחים נשמר ואף המשיך לעלות מעט בירושלים (17%), חיפה (17%) ותל אביב-יפו (43%). מדיווחים אלו עולה כי מוקדי הארץ, אינם מהווים מרחב בטוח עבור להט"ב בישראל.

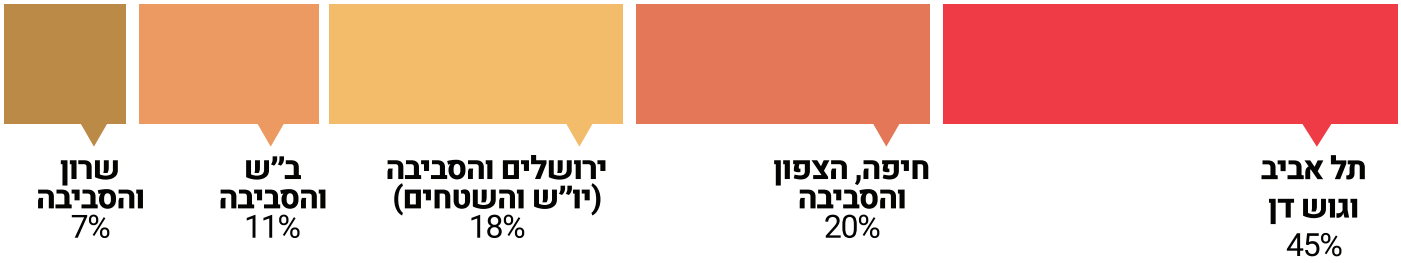

פגיעות להט"בופוביות לפי גיל

76% מסך הדיווחים הם בקרב בני 19 עד 40. השנה נצפית עלייה של פי 3 יותר דיווחים על פגיעות להט"בופוביות בקרב בני +51. בעוד שבשנת 2022 שיעור המבוגרים מעל גילאי ה50 שדיווחו על פגיעות עמד על 2% בלבד מכלל הדיווחים, הרי שבשנת 2023 הוא עומד על 6% מסך כלל הדיווחים. נתון זה מציג תמונת מצב מדאיגה כלפי אוכלוסייה בגירה אשר חוותה עלייה דרסטית בכמות הדיווחים. כמו כן, קיימת עליה קלה בדיווחים של בני 40-51 עם 10% בשנת 2023, לעומת 7% בשנת 2022. חשוב לציין כי בכל הנוגע לפגיעות בילדים ונוער קיימים מנגנוני דיווח אחרים. לכן, ניתן לשער כי כאשר יבחנו דיווחים אלו, תמונת המצב אשר יציגו תהיה שונה.

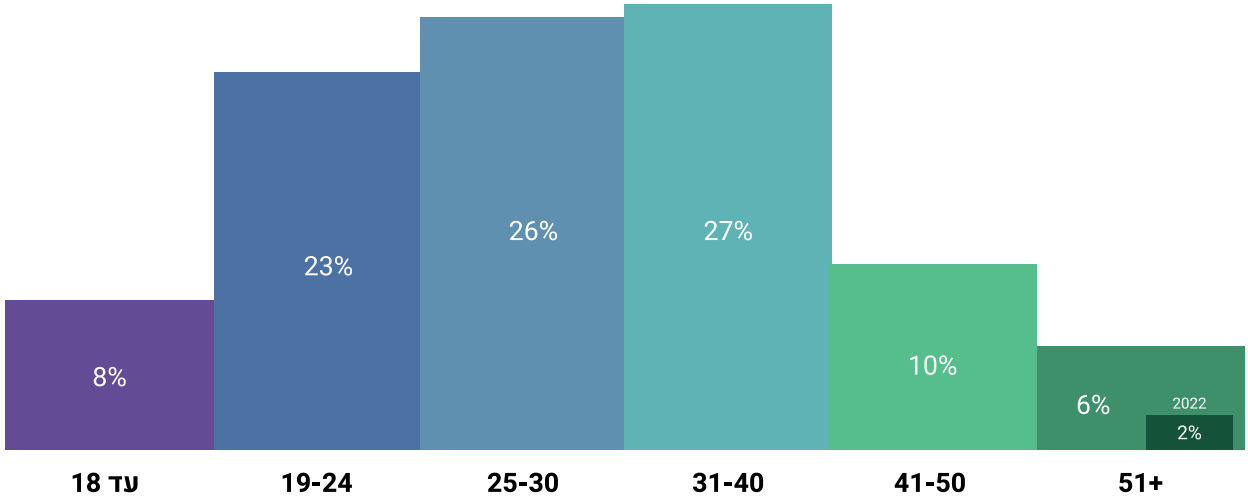

[3] לא כולל דיווחים על פגיעה כלל ארצית שאינה משויכת כדוגמת התבטאות תקשורתית או התבטאות ברשתות החברתיות, כמו כן מספר מקרים מדווחים ללא מיקום.

פגיעות להט"בופוביות לפי נטייה מינית

הומואים מדווחים על פגיעות במרחב הציבורי בשיעור גבוה משמעותית יותר מלסביות. 56% מהפגיעות מדווחות על ידי גברים הומואים, בהשוואה ל23% מהפגיעות אשר מדווחות על ידי נשים לסביות. למרות זאת, ניתן לראות גידול ניכר בדיווחים על פגיעה בנשים סיסג'נדריות במרחב הציבורי עם 26% דיווחים בשנת 2023 לעומת 17% בשנת 2022.

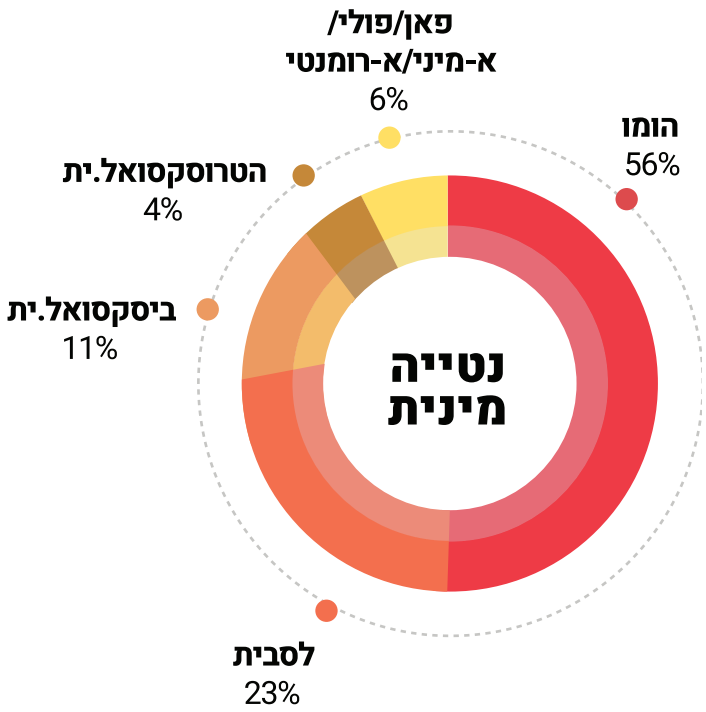

פגיעות להט"בופוביות לפי זהות מגדרית[4]

לפגיעות הייחודיות של א.נשים על הקשת הטרנסית תוקדש התייחסות רחבה בפרק נפרד בהמשך הדו"ח.

אנשים על הקשת הטרנסית מדווחים על שיעור גבוה מאוד של פגיעות להט"בופוביות ביחס לשיעורם באוכלוסיות להט"ב. בעוד שע"פ אומדנים עדכניים אנשים טרנסג'נדרים מהווים כ15% מקהילת הלהט"ב[5], הרי ש54% מסך הדיווחים שהתקבלו הגיעו מקבוצה זו. בשנת 2022 נשים טרנסג'נדריות היוו 15% מסך הדיווחים, ב2023 הייתה קפיצה דרמטית וכעת הן מהוות 27% מסך הדיווחים של כלל חברי הקהילה. בקרב גברים טרנסג'נדרים ניתן לראות קפיצה גם כן, כאשר ב2022 הם היוו 12% מכלל הדיווחים וב2023 המספר טיפס ל19%. גברים סיסג'נדרים (הומואים) דיווחו ב2023 פי 2 מנשים סיסג'נדריות (26% לעומת 13% בהתאמה).

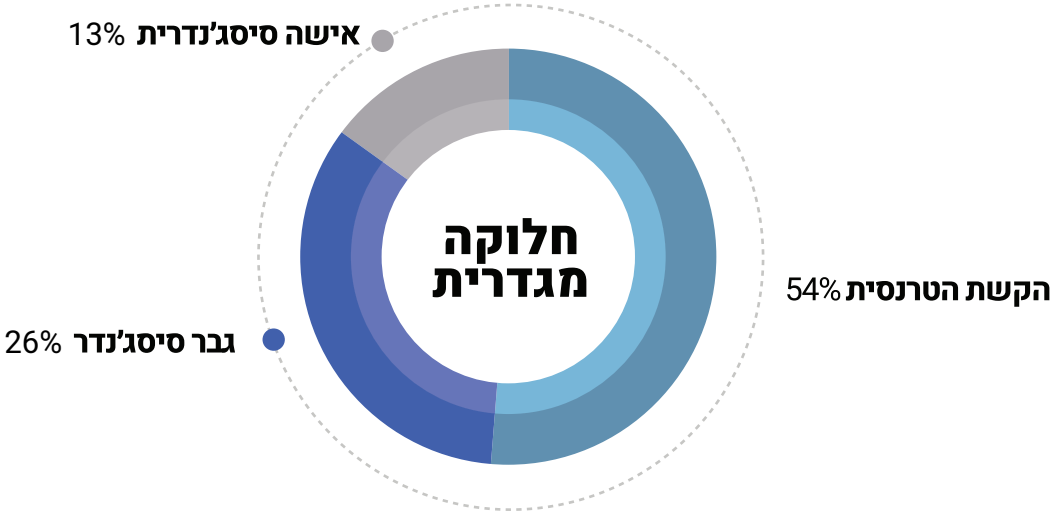

[4] מבוסס על נתוני מרכז הדיווח של האגודה (לא כולל דיווחים ברשת ובעיתונות\תקשורת).
[5] מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בארה"ב, המתוקפים גם במחקרים שנערכו במכון הישראלי לחקר מגדר ולהט"ב

מרחבי פגיעה מרכזיים בשנת 2023

בבחינת המרחבים שבהן התרחשו פגיעות להט"בופוביות בשנת 2023 ניתן להבחין במגמות המרכזיות הבאות:
מרבית הדיווחים (58.7%) הם על פגיעות להט"בופוביות שהתרחשו בתקשורת וברשתות החברתיות. פגיעות אלו כוללות התבטאויות פוגעניות כלפי כלל הקהילה או חלקים מתוכה.

מתוך כלל מרחבי הפגיעה בחיסור תקשורת ורשתות חברתיות עולה:

שיעור גבוה של דיווחים (41.3%) משקפים פגיעות אשר התרחשו במהלך אינטראקציות בין אישיות במגוון מרחבים פיזיים. [6]

15.9% מהדיווחים משקפים פגיעות במרחב הציבורי המשותף כגון שכונות מגורים, רחוב וכדומה.

שיעור דיווחים על פגיעות להט"בופוביות מתוך סך דיווחים על הפגיעות- לפי מרחב כולל תקשורת ורשתות חברתיות

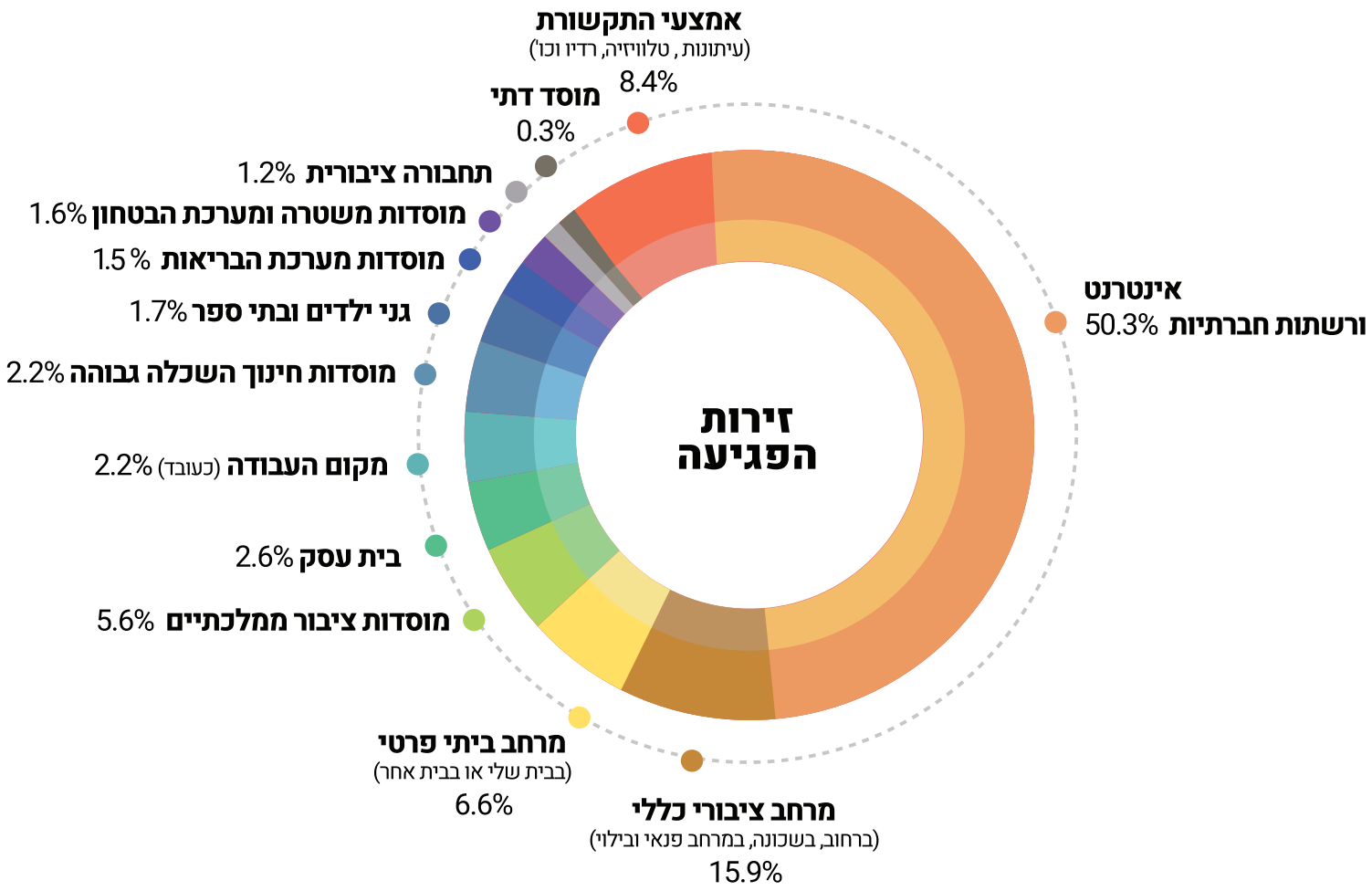

[6] מרחב ציבורי, מרחב פרטי, מוסדות ציבור, צה"ל, מוסדות השכלה גבוהה, בתי עסק ועוד

שיעור דיווחים על פגיעות להט"בופוביות מתוך סך דיווחים על הפגיעות- לפי מרחב ללא תקשורת ורשתות חברתיות

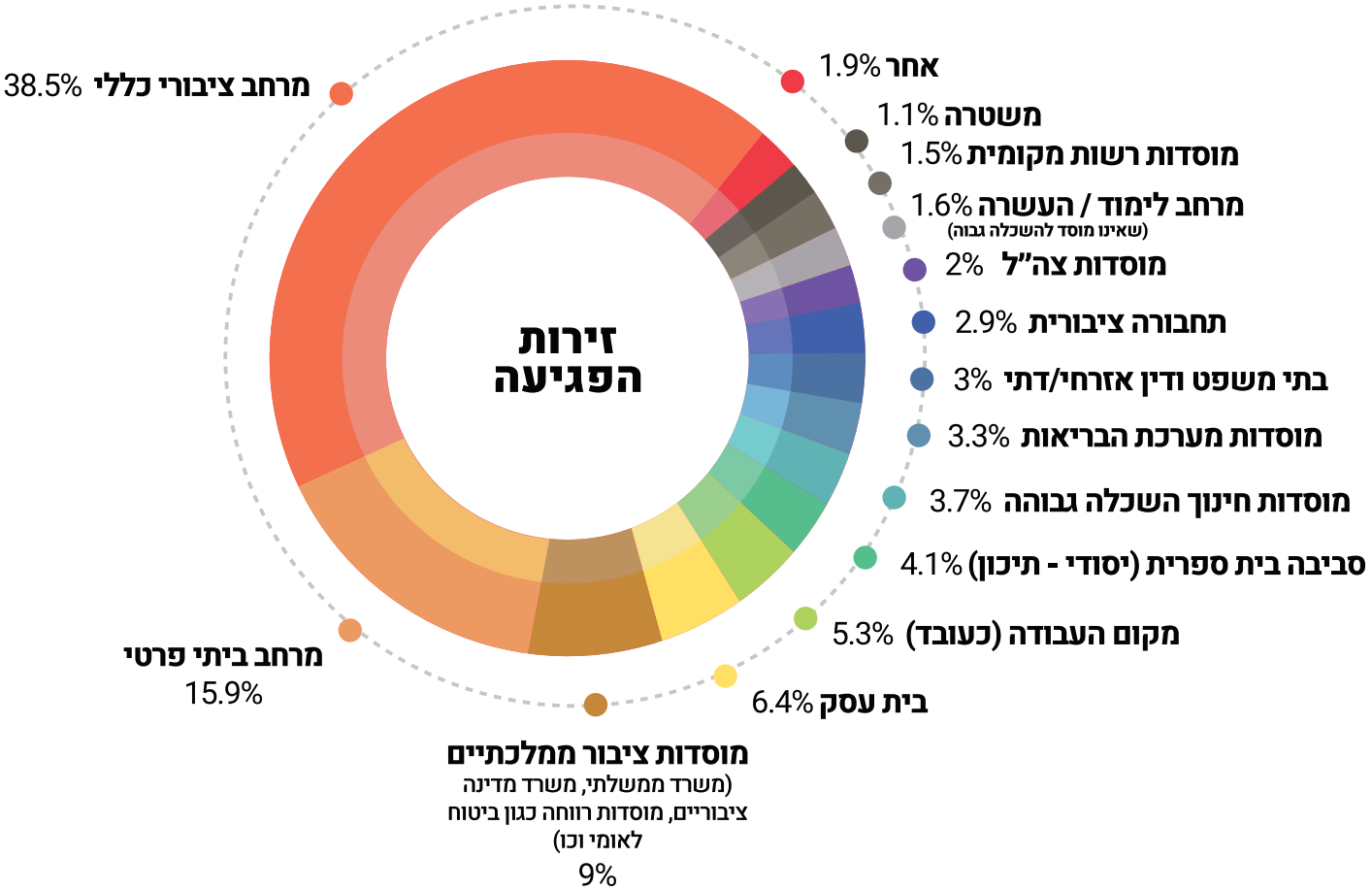

ניתן לראות כי שיעור הפגיעה במרחב הציבורי [7] מטפס ל38.5% מסך הפגיעות כאשר מוציאים את התקשורת מהסטטיסטיקה- זהו השיעור הגבוה ביותר של פגיעות מדווחות, לאחריו נמצא מרחב הבית הפרטי העומד על 15.9%.

העלייה החדה בפגיעות במרחב הציבורי כלפי חברי קהילת הלהט"ב עשויה להיות קשורה להשלכות העקיפות של הרפורמה המשפטית. מעבר לפוטנציאל של הרפורמה להשפיע באופן ישיר על זכויותיהם של להט"בים בישראל, באמצעות החלשת מעמדה של הרשות השופטת המגינה עליהם, היא גם יצרה תנאים עקיפים של אלימות והפגנות ברחובות. במצב של כאוס ציבורי, קבוצות מיעוט כמו הקהילה הגאה הן הראשונות להיפגע. חברי הקהילה שהגיעו להפגנות עם סמלים גאים או נראות להט"בית, חוו אלימות מילולית ופיזית. נראה כי התבטאויות שנאה מצד חברי ממשלה במהלך הרפורמה והמחאות סביבה תרמו לתחושת הלגיטימציה לביטויי שנאה ואלימות כלפי להט"בים בקרב חלקים רדיקלים בציבור.

[7] רחוב, שכונה במרחב פנאי ובילוי, תחבורה ציבורית ועוד

זירות פגיעה עיקריות לשנת 2023

הזירה: פגיעה על רקע זהות מגדרית כלפי א.נשים על הקשת הטרנסית

כפי שצוין בפרק הפתיחה, שיעור הפגיעה בקהילה הטרנסית עומד על כמעט פי 3.5 משיעורם בקהילה הגאה. על כן ראוי כי הנושא ייבחן לעומק בזירה נפרדת.

נשים על הקשת הטרנסית נפגעות יותר מגברים- 27% נשים טרנסיות ו19% גברים טרנסים. אך ניכרת עליה בדיווחים של גברים טרנסים, של פי 2 יותר דיווחים בשנת 2023 לעומת שנת 2022 (201 דיווחים בשנת 23 לעומת 99 דיווחים בשנת 22).

מרחבי פגיעה בכלל הקהילה הטרנסית ממוקד [8]

14% מסך המקרים שדווחו למרכז הדיווח ע"י א.נשים על הקשת הטרנסית לשנת 2023, היו דיווחים על אירועים טרנספובים בבתי עסק. נתון המסמן עליה של פי 2 יותר דיווחים לעומת השנה הקודמת בקטגוריה זו (7% לשנת 2022). כמו כן, קיימת עליה בדיווחים במוסדות מערכת הבריאות והרווחה, 14% בשנת 2023, לעומת 8% לשנת 2022. עליות נוספות נצפו בדיווחים במוסדות ציבור ממלכתיים, 11% לשנת 2023 לעומת 8% לשנת 2022. ופי 7 בדיווחים על טרנספוביה במשטרה ובשב"ס (7% לשנת 2023 לעומת 1% לשנת 2022).

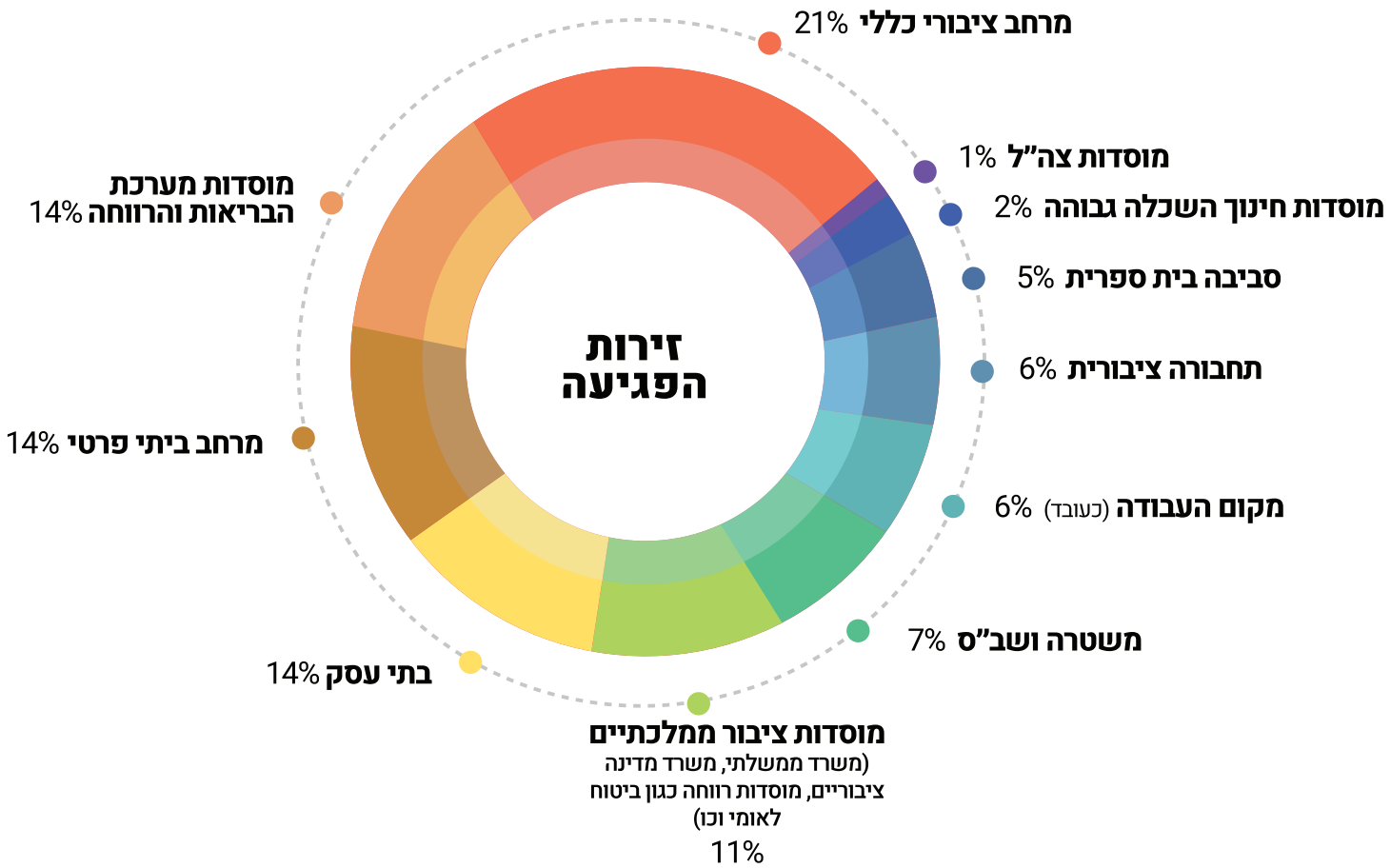

[8] ללא אמצעי תקשורת ורשתות חברתיות

שיעור דיווחים לפי קבוצת גיל בקהילה הטרנסית

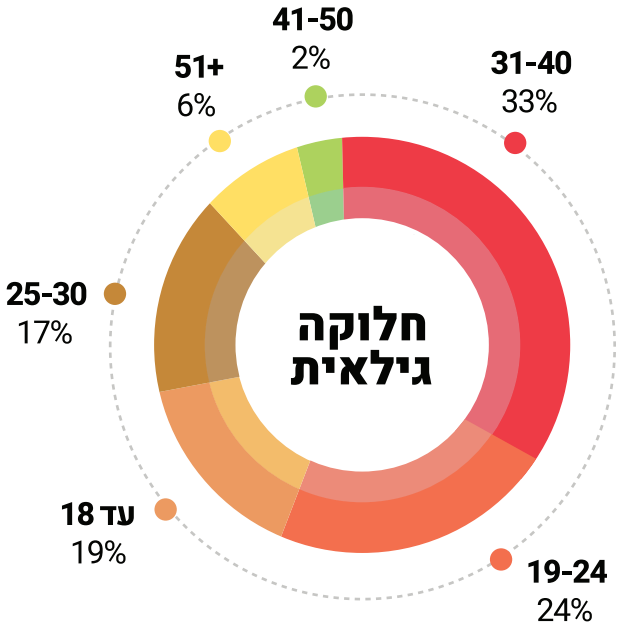

פגיעה בילדים על הקשת הטרנסית גבוהה משמעותית בהשוואה לכלל קהילת הלהט"ב. בשנת 2023 19% מהפגיעות בא.נשים על הקשת הטרנסית היוו פגיעות בקטינים מתחת לגיל 18. כך למשל הגיעה אלינו המקרה של א'- תלמידה טרנסג'נדרית בת 11 ממרכז הארץ, אשר הורי התלמידים בכיתה בה לומדת התאגדו וביקשו מההנהלה שלא לאשר לילדה להגיע ללימודים כיוון שזה פוגע בילדיהם.

ילדים על הקשת הטרנסית עומדים בפני אתגרים ייחודיים - בניגוד לבגירים, כאשר קטינים על הקשת הטרנסית נתקלים בסביבה לא תומכת, או אף עוינת, התנתקות מסביבתם כמעט בלתי קיימת. בבית הם יתקשו להתנתק מגורם פוגע עקב התלות בו, לבית הספר הם מחויבים להגיע על פי חוק חינוך חובה, שם הם עלולים לסבול מאפליה, בריונות, חוסר סובלנות והיעדר נגישות לגורמי תמיכה להט"בים.

כל האמור לעיל מעצים את האתגרים עמם מתמודדים ילדים טרנסג'נדרים בגילאים אלו, מה שיוצר עבורם מרחב לא בטוח. בהעדר מרחב זה, שאלות רבות בנוגע לזהותם המגדרית ולנטייתם המינית נותרות ללא מענה ומשאירות בלבול רב ומציאות של סבל.

אל העדר תמיכה משפחתית ומרחב בטוח בסביבה הבית ספרית מצטרפים "ארגוני המשפחה" השונים אשר תחת אצטלה של הגנה על ילדים מפיצים תכנים להט"בופוביים וטרנספוביים ופוגעים בילדים אלו עוד יותר. רוני סבר, פעילה מוכרת בארגוני המשפחה מדברת רבות על ההתערבויות הרפואיות ה"מזיקות" שניתנות לילדים בגיל צעיר מדי ובהליכים בלתי הפיכים להתאמת מגדרם, זאת בתוספת טענה מופרכת כי בהגיעם לגיל ההתבגרות הם מעוניינים לחזור למינם הביולוגי כשזה כבר "מאוחר מדי". הטענות הללו נשמעות מארגוני משפחה רבים ומאפשרות לשיח הטרנספובי לחדור בין כותלי בית הספר במסווה של דאגה לעתיד הילדים ובמחיר של פגיעה בהם.

דיווחים להט"בופובים לפי אזור גאוגרפי

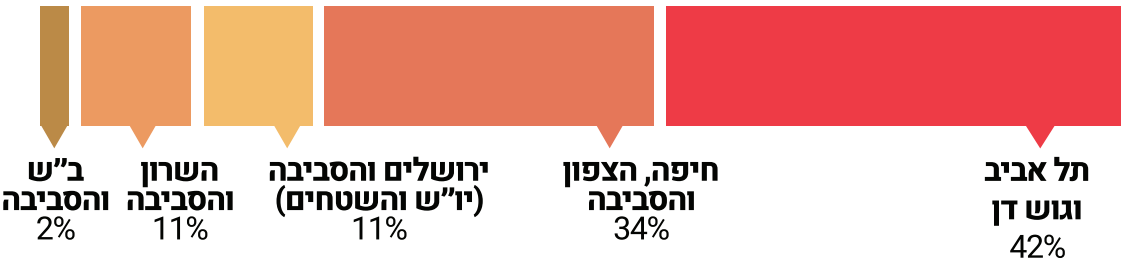

42% מהדיווחים הנוגעים לא.נשים על הקשת הטרנסית מגיעים מאזור גוש דן והמרכז, ו-34% מחיפה והצפון. ההסבר המוצע הוא שאזורים אלו מציעים שירותים ומשאבים רבים יותר לחברי וחברות הקהילה, מה שמושך אליהם ריכוז גבוה יותר של א.נשים. בגוש דן ובחיפה קיימת רשת תמיכה חברתית, וריכוז של משאבים רפואיים, סוציאליים ותעסוקתיים זמינים. כתוצאה מכך, יש באזורים אלו יותר מפגשים בין אישיים, והסיכוי לחיכוכים ולפגיעות על רקע להט"בופובי עולה. תופעה דומה נצפית גם אצל ילדים.ות על הקשת הטרנסית, המגיעים.ות לערים המרכזיות האלה ונחשפים.ות יותר לחיכוכים עם הסביבה.

א.נשים על הקשת הטרנסית נתונים לא רק לשיעור גבוה יותר של פגיעות אלא גם לפגיעות בעצימות גבוה יותר, למשל בזירת האלימות הפיזית[9]. שנת 2023 הייתה שנה רוויה באפליה בקבלת שירותים, במוסדות רפואיים ובאלימות בסביבה הציבורית. המציאות היומיומית עימה מתמודדים א.נשים על הקשת הטרנסית מאתגרת במיוחד. הפגיעות מהם אוכלוסיה זו סובלת, הינן חמורות ומונעות את היכולת להתנהל בביטחון במרחב ולנהל שגרת חיים תקינה.

[9] המכון הישראלי לחקר מגדר ולהט"ב

הזירה: אלימות במרחב הציבורי

שיעור פגיעות אלימות לשנת 2023 לעומת שנת 2022[10]

עליה של 93% במקרי אלימות לעומת שנת 2022

עליה בפגיעות הפיזיות של 127% לעומת שנת 2022

עליה בפגיעות רכוש של 76% לעומת שנת 2022

עליה בסחיטה ואיומים של 53% לעומת שנת 2022

קהילת הלהט"ב בישראל מתמודדת עם היסטוריה ארוכה של הדרה, אפליה ואלימות. בית המשפט הגבוה לצדק מהווה לאורך השנים גוף דומיננטי המגן על זכויות חברי הקהילה ונלחם בחוסר השוויון בחלוקה במשאבים. הרפורמה המשפטית אשר הוכרזה על ידי שר המשפטים בתחילת 2023 וקידומה נמשך אל תוך השנה, הביאה עימה לא מעט חששות בקרב חלקים מקהילת הלהט"ב על האפשרות לפגיעה בזכויותיהם כמיעוט בהיעדר מערכת משפט עצמאית שתגן עליהם. לאווירה הציבורית שהתלוותה למחאות ולדיון סביב הרפורמה המשפטית, כמו גם לבולטות של קהילה הלהט"ב בהפגנות נגד הרפורמה היו השלכות עקיפות קשות על תחושת הביטחון של להט"בים, מעבר להשלכותיה הצפויות של הרפורמה עצמה. זאת ניתן להסיק מכמות הדיווחים החריגה על אירועי אלימות שהגיעו למרכז הדיווח בשנת 2023. את ההשלכות העקיפות ניתן לחלק לשתי קטגוריות:

אלימות כלפי חברי הקהילה בהפגנות - קללות, גידופים, תלישת דגלים ואלימות פיזית. כל אלו תוצר של שיח מסית ומפלג והיעדר ביקורת של גורמים בממשלה, אשר הכה בראש ובראשונה בקבוצות מיעוט. כך הוכו מפגינים להט"בים על שהלכו יד ביד עם בני ובנות זוגן או שהפגינו עם דגל הגאווה.

אלימות יומיומית כלפי חברה הקהילה בצל הרפורמה - השנה היינו עדים לשיח מסית ומפלג בקרב חלק מנבחרי הציבור ומובילי דעת קהל. את תוצאותיה הישירות של הסתה זו היה ניתן לראות בהפגנות, אך ניכר כי הלך רוח זה זלג גם למרחבים אחרים בחיי היום יום של להט"בים. בין היתר, עלייה בדיווחים על אירועי אלימות כלפי הקהילה מצביעה על הלגיטימציה אשר ניתנה לאינדיבידואלים ולקבוצות לפעול בצורה אלימה במרחב הציבורי.
"שמעתי חבורת נערים ברחוב מתכוונים להוריד את דגל הגאווה שתלוי על חלון הבית שלי. התחלתי לראות מקלות ומשיכות של הדגל מלמטה והתקרבתי לחלון על מנת להבריח אותם. כאשר התקרבתי והם ראו אותי חלקם אכן ברחו וחלקם האחר החל לקלל אותי, לאיים ולקרוא קריאות בסגנון "רד למטה, נראה אם אתה גבר". על מנת לצמצם אינטראקציה התרחקתי מהחלון לתוך הבית והנערים החלו להשליך אבנים ולבנים לכיוון חלון ביתי, במשך דקות ארוכות, עד שגרמו לניפוץ החלון".

[10] אלימות פיזית, פגיעה ברכוש, סחיטה ואיומים

שיעור דיווחים לפי מרחב פגיעה, התמקדות על המרחב הציבורי והפרטי

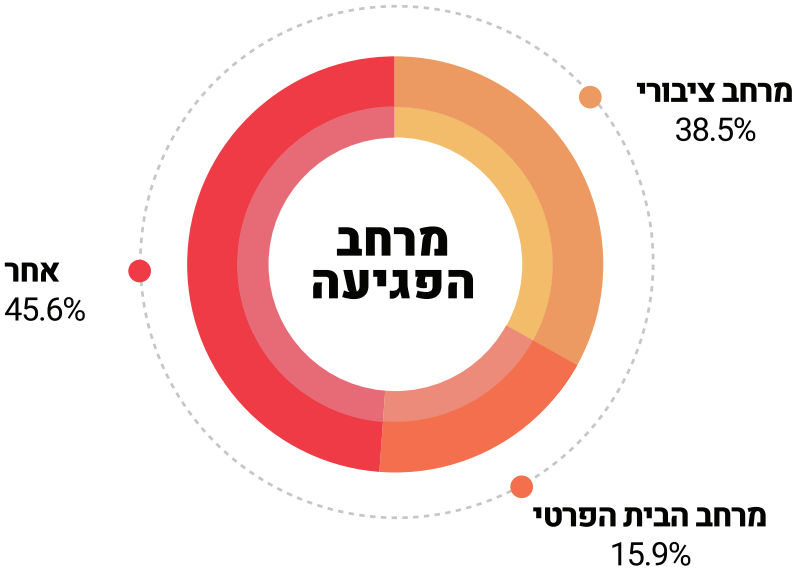

המרחב הציבורי מהווה 38.5% מהדיווחים שהגיעו למרכז הדיווח בשנת 2023, לעומת 22% דיווחים בשנת 2022. מרחב זה כולל שכונה, רחוב, מרחב פנאי ציבורי וכדומה. חברי קהילה מותקפים במרחב הציבורי המשותף בעקבות הצגת סממנים להט"בים, או בעקבות התנהגות המסומנת על ידי הפוגעים ככזו המשייכת אותם לקהילה הגאה. מרחב הפגיעה השני בגודלו הוא הבית הפרטי, ששיעורו עומד על 15.9% מסך הדיווחים. גם פה ניכרת עליה לעומת 12% בשנת 2022. בדיווחיהלמרכז הדיווח בלטו השנה דיווחים תלישות דגלי גאווה מבתים פרטיים.
אירועים אלו מציגים תמונת מצב מדאיגה - להט"בים חווים אלימות לא רק על השתתפותם בפעילות מחאה לגיטימית, אלא נתנו פתח להמשך רדיפה ותוקפנות במרחבים אחרים, ציבוריים ופרטיים כאחד. כך, תחושת הביטחון של חברות וחברי הקהילה נפגעה עוד יותר והמרחבים הבטוחים הצטמצמו משמעותית.

להט"בופוביה בזמן המלחמה

הנתונים אשר יוצגו בחלק זה, נאספו על ידי המכון הישראלי לחקר מגדר ולהט"ב[11] - האגודה למען הלהט"ב, במסגרת סקר ארצי למיפוי צרכי הקהילה הגאה בזמן מלחמת 'חרבות ברזל'. הסקר נערך כיוזמה משותפת של קבוצת רשויות מקומיות ושל האגודה למען הלהט"ב. הנתונים נאספו בין התאריכים 5.12.23 ל- 21.12.23. על הסקר ענו 1,002 משיבים.ות, המזדהים.ות כלהט"ב, בגיל 16 ומעלה. במדגם הסופי נכללו 797 משיבים.ות.
מממצאי הסקר עולים הנתונים הבאים:
רוב גדול מקרב חברי וחברות הקהילה (59%) לקחו חלק פעיל ביוזמות ופעולות התנדבות אזרחיות בזמן המלחמה. כמו כן, רבים ורבות בקהילה גויסו לשירות מילואים במהלך המלחמה: 28% מהגברים בגילאי 21-40 שירתו/משרתים במילואים, כאשר בקרב 34% מהמגויסים למילואים שגם נמצאים בזוגיות, שני בני הזוג גויסו. מהסקר עולה כי חלקם נדרשים להתמודד עם חוויות להט"בופוביות כחלק בלתי נפרד מהשירות הצבאי.

אולם לצד נתונים אלה, המצביעים על התגייסות אזרחית מרשימה של אוכלוסיות להט"ב למשימות הלאומיות, נתוני הסקר מראים שעבור רבים, תחושת המחויבות האישית אינה מיתרגמת בהכרח גם לתחושת נוחות או שייכות. למעשה, שיעור גבוה מקרב המשיבים והמשיבות - 46% - דיווח שאינם חשים בנוח כלהט"ב במקום בו הם מתגוררים היום (מדובר בעיקר על מי שמקום מגוריהם השתנה בעקבות המלחמה). **20% דיווחו שנחשפו בתקופת המלחמה ליותר להט"בופוביה בהשוואה לתקופה שקדמה למלחמה.**

שיעור המשתתפים בפעולות ויוזמות סיוע אזרחי במהלך המלחמה ושיעור המגויסים לצבא, מקרב גברים בני 21-40

שיעור המגויסים לצבא, מקרב גברים בני 21-40

שיעור המשתתפים בפעולות ויוזמות סיוע אזרחי במהלך המלחמה

[11] צוות המחקר: מאיה דואק, אורי עייק, אידן מורי וזאנה, נועם מזרחי. חוקרת אחראית: סיגל גולדין

שיעור הזוגות אשר שני בני או בנות הזוג שירתו במילואים

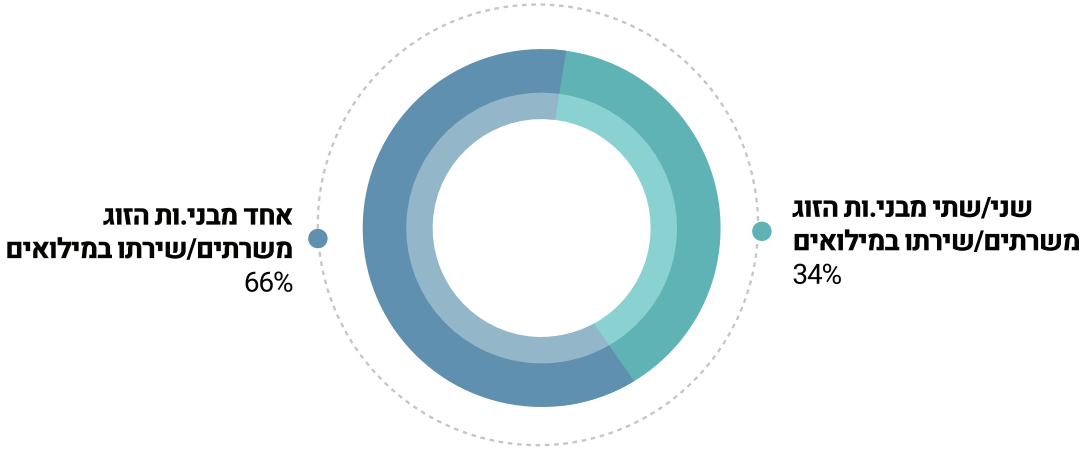

תחושת הנוחות כלהט"ב במקום המגורים

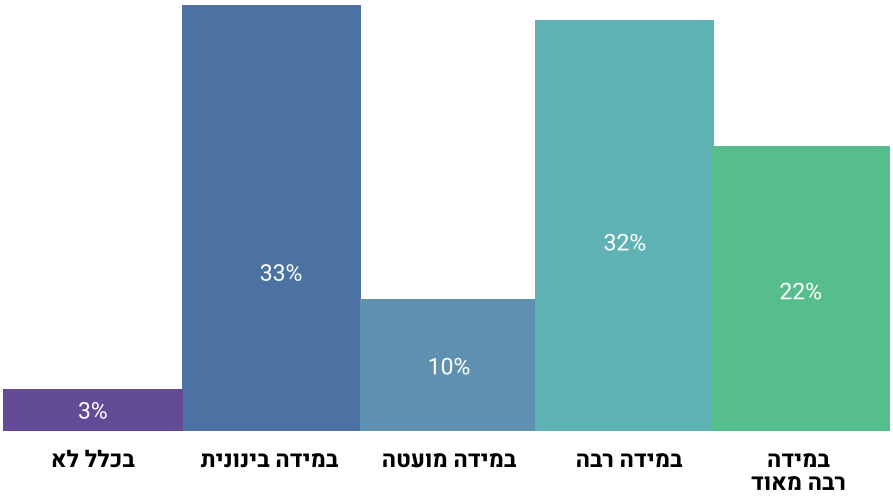

"אנחנו צריכים קודם למות בפיגוע/במילואים ובכך להוכיח את הנאמנות שלנו לעם ולמדינה ורק אז נקבל לגיטימציה? זאת הדרך?"

"במפגש עם הגדוד במילואים, [היתה] הרבה להטבופוביה גלויה ואמירות שאין לי לגיטימציה להתקיים ושאני צריך להשתנות"

"התייחסות לחתונות להט"ביות בצבא, והשתתפות להט"בים בצבא, או נפילתם של להט"בים גרמה לי להבין שאיננו שווים, אלא אם אנחנו במיינסטרים של הצבא"

המלחמה משפיעה על חוויות להט"בופוביות בעצימות שונה בין חברי וחברות הקהילה, ושוב הקהילה הטרנסית נפגעת יותר. בעוד ש20% מהמשיבים.ות העידו שנחשפו ליותר להט"בופוביה מאז ה-7 באוקטובר, בקרב הקהילה הטרנסית האחוזים גבוהים אף יותר. 39% מהא.נשים על הקשת הטרנסית העידו כי נחשפו ליותר להט"בופוביה מאז תחילת המלחמה. עוד עולה מהסקר כי משיבים.ות רבים.ות, בעיקר מקרב האוכלוסייה הטרנסית, סובלים מהקצנת הדעות והשנאה כלפי האוכלוסייה הגאה, קריאות כנגד "הטרלול הפרוגרסיבי" והנחה שהקהילה הגאה כולה מזדהה עם החמאס. הדבר מגביר את תחושת העוינות והפחד.

"קריאות מסיתות לפגיעה בא.נשים על הקשת הטרנסית בעקבות פרסומים של Queers for Palestine, חוסר סובלנות כללית לשונות זהותית"

"באופן אישי נחשפתי בעיקר לאלימות מילולית, הרבה האשמות של להט"ב וטרנסים בפרט כמשתפי פעולה עם החמאס"

חשיפה ללהט"בופוביה מאז ה-07.10

מאז ה-7 באוקטובר אני מרגיש.ה שאני נחשף.ת ליותר/פחות להט"בפוביה

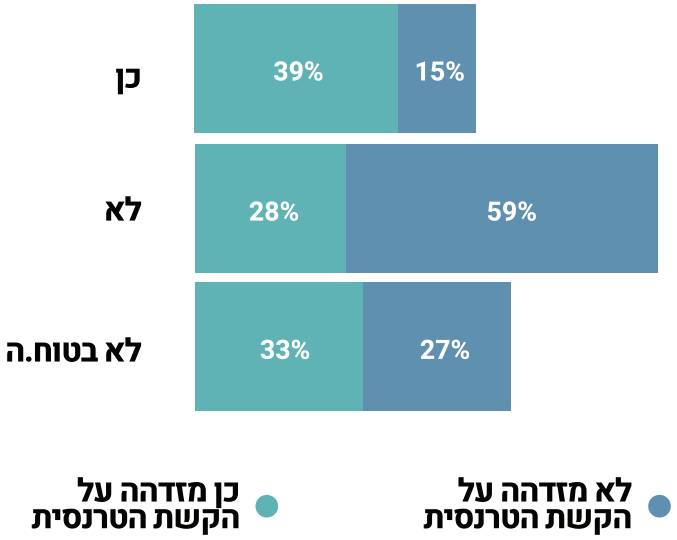

39% מהא.נשים על הקשת הטרנסית השיבו שנחשפים ליותר להט"בופוביה מאז ה-7 באוקטובר
15% מכלל הקהילה השיבו שנחשפים ליותר להט"בופוביה מאז ה7 באוקטובר

מתוך הסקר, עולות ארבע מגמות מרכזיות המאפיינות את סוגי הלהט"בופוביה אליהם נחשפו המשיבים והמשיבות -

ייצוגים מגחיכים ופוגעניים של קוויריות בשיח הציבורי
" (שיח) מזלזל בא.נשים על הקשת הטרנסית".

האשמת הקהילה הגאה באירועי השביעי באוקטובר
"קראו לי חמאסניקית מספר פעמים על סמך היותי טרנסית בלבד, ערוצי הטלוויזיה גם מרשים לעצמם להיות הרבה יותר אנטי טרנסים"

להט"בופוביה במפגש החברתי בשירות המילואים והסדיר
"במסגרת צבאית שברובה מורכבת מגברים סטרייטים שומעים עלבונות כמו יא הומו, קוקסינל וכו'.. זה גורם לחשש להיות מי שאני בפתיחות".

בידוד ועוינות כלפי להט"ב- בארץ ובחו"ל
"התחושה הכללית היא של אין-מוצא: הקהילה הקווירית הבינ"ל עוינת כלפי קווירים ישראלים כי הם ישראלים, והקהילה הישראלית עוינת כלפי קווירים ישראלים כי הם קווירים"

"דיבור להט"בופובי סביב הקהילה הגאה בחו"ל והשנאה כלפי ישראל, התגלגל ללהט"בופוביה כלפי קווירים ישראלים. זה גרם לי לשמוח שאני בתוך הארון ושלא יודעים שאני טרנס וגרם לי להבין שאין לי אופציה אחרת במסגרת הצבאית בה אני משרת".

שינוי חיובי בתפיסת החברה את הקהילה הגאה בעקבות המלחמה

אירועי ה-7 באוקטובר נגעו בחברה הישראלית על כל גווניה ואילצו אותה להתמודד עם מציאות חדשה ולא פשוטה. לצד הקושי והכאב, נראה כי לתקופה מסוימת, לאחר פרוץ המלחמה, השנאה והפילוג פחתו במעט ופינו מקום לאחדות ולעזרה הדדית בקרב החברה הישראלית ככלל, וכחלק ממנה גם ביחס לקהילה הגאה. לכן, השנה בחרנו להקדיש חלק מהדו"ח להתמקדות בעוצמתה של קהילת הלהט"ב בזמן מלחמת חרבות ברזל. כבר בימי הלחימה הראשונים, קואליציית ארגוני הקהילה הגאה בישראל הקימה חמ"ל מלחמה, בו הוצע סיוע באופנים שונים, בין אם אירוח חברי קהילה מפונים או ללא מרחב מוגן, יצירת מרחבים בטוחים, חלוקת מזון וציוד, סיוע רגשי וחברתי ועוד. במקביל, רבים מחברי וחברות הקהילה התגייסו למילואים ולכוחות הביטחון וההצלה, ואף ביוזמות פרטיות במאמץ האזרחי.

ההתגייסות והתרומה של הקהילה הביאה עימה רוח של שינוי - סקר של המכון הישראלי לחקר מגדר ולהט"ב[12] בשיתוף מכון מדגם[13] מראה כי קיים שיפור בתפיסה הציבורית את הקהילה הגאה. הסקר נערך בינואר 2024, ומציג נתונים על תפיסות הציבור כלפי הקהילה הגאה לאחר המלחמה. בסקר השתתפו 515 משיבים ומשיבות בגיל +18, המהווים מדגם מייצג של הציבור היהודי בישראל.

על פי הסקר, 74.4% מהמשיבים.ות חושבים שקהילת הלהט"ב צריכה לקבל שוויון זכויות מלא. כאשר בפילוח לפי הצבעה, 49.2% מקרב הדתיים תומכים בכך, ו-78.4% מקרב מצביעי הליכוד. עוד עולה, כי 72.8% תומכים בתיקון חוק ההסתה כך שיאסור הסתה גם על רקע נטייה מינית וזהות מגדרית. הסקר מציג עדויות לשינוי חיובי בתפיסה כלפי קהילת הלהט"ב בהשוואה לתקופה של לפני ואחרי המלחמה. 8% מהמשיבים מהחברה החרדית העידו כי תפיסתם כלפי הקהילה הגאה השתנתה לטובה לאור חשיפתם לתרומת הקהילה הגאה בזמן המלחמה. מקרב כלל משיבי הסקר, 64% תומכים בנישואים גאים, ובקרב מצביעי ליכוד שיעור התמיכה עלה ל- 69% בתקופה שלאחר המלחמה לעומת 52% לפני המלחמה. כמו כן, ניתן לראות עליה ברצון להרחיב זכויות ללהט"ב בקרב מצביעי הליכוד מ-46% לפני המלחמה ל-59% לאחריה.

[12] חוקרת אחראית: סיגל גולדין. צוות המחקר: מאיה דואק, אורי שוורץ

[13] סקר אונליין, נערך בשיטות דגימה מקובלות, טעות הדגימה 4.2% -/+. הנתונים נאספו באמצעות מכון מדגם

סיכום

השנה, תחת מצב החירום הקשה ביותר שידעה מדינת ישראל, ולאור העובדה כי בזמן כתיבת דו"ח זה עדיין נמצאים חטופים וחטופות בעזה וכ-1500 משפחות עוד מתאבלות על יקיריהם שנרצחו ונפלו, החלטנו לחלק את דו"ח הלהט"בופוביה לשני חלקים. החלק הראשון מתייחס לפגיעות להט"בופוביות לשנת 2023 לפני המלחמה, והשני מציג את מצבם של להט"ב בשלושת החודשים הראשונים למלחמה. המגמה הבולטת מהדו"ח היא כי שנת 2023 היתה שנה קשה לקהילה הגאה בישראל, עם עלייה משמעותית של 28% בדיווחי הלהט"בופוביה למרכז.

ההפגנות ברחובות, השנאה והשיח המפלג שנוצרו כתוצאה ממדיניות ממשלתית והתבטאויות גזעניות ולהט"בופוביות של חברי כנסת ודמויות ציבוריות, הביאו לעלייה חדה במקרי אלימות בחברה ככלל, ובתוכה קהילת הלהט"ב בפרט. תקופה זו נתנה לגיטימציה לאישים רדיקליים לממש את דעותיהם החשוכות ולפגוע בחברי וחברות הקהילה. במהלך תקופה זו, היתה עלייה חדה בדיווחים על אירועי אלימות כלפי להט"בים. אירועים אלו כללו תלישת דגלים, תקיפות פיזיות, קללות וגידופים והדיווחים הפכו לשגרה יומיומית שזוהתה כקשורה ישירות להתקדמות הרפורמה המשפטית. חברי הקהילה הלהט"בית חשו חוסר ביטחון בתנועה חופשית במרחבים הציבוריים והפרטיים.

בזמן המלחמה זיהינו מגמה מדאיגה, אותה חשפה הצלבת נתוני סקר מכון המחקר הישראלי לחקר מגדר ולהט"ב אל מול דיווחים על פגיעות להט"בופוביות שהתקבלו במרכז הדיווח של האגודה למען הלהט"ב. הנתונים מצביעים כי חברי וחברות הקהילה הגאה חוו יותר להט"בופוביה אך דיווחו באופן משמעותי פחות. אנו משערות כי הפער נוצר בעקבות חוסר לגיטימציה חברתית ותחושות אשמה אישית לעסוק בזהות הלהט"בית, בזמן מצב חירום לאומי בה החברה הישראלית על כל גווניה פגועה וכואבת.

אירועי ה-7 באוקטובר אילצו אותנו להתמודד עם מציאות חדשה ולא פשוטה, אך הם גם הפחיתו, לפחות לעת עתה, את השיח המפלג והחליפו אותו בעזרה הדדית ואחדות של מגוון הפסיפס הישראלי.

התהליכים הפוליטיים המתרחשים כעת, בנוסף למלחמה והשלכותיה על הקהילה אשר מתבהרות לנו מיום ליום, מרמזות על כך שהמאבק שלנו בשנה הקרובה עתיד להיות מאתגר עוד יותר. עלייה של גורמים קיצוניים בתוך הממשלה ומלחמה שמציפה את פערי הזכויות אל מול החובות בקרב הקהילה, מחייבות אותנו לעמוד על המשמר כדי להגן על הזכויות אותם נאבקנו רבות להשיג, וגם עבור אלו שטרם השגנו. השנה האחרונה הוכיחה מעל צל של ספק כי הקהילה הגאה היא חלק אינטגרלי ומשמעותי בחברה הישראלית. לפנינו עוד דרך ארוכה להשגת שוויון חברתי, תעסוקתי, ואזרחי מלא, ואנו לא נעצור עד שנשיג אותו.

לדיווח על אירוע להט"בופובי

טופס דיווח אונליין בדף הבית של אתר האגודה למען הלהט"ב www.lgbt.org.il

"יש עם מי לדבר" – קו הקשב, המידע והתמיכה של האגודה
פועל בימים א'-ה' ומוצ"ש בשעות 19:30-22:30 בטלפון: 2982*
או בוואטסאפ: 058-6205591

מערך השירותים לקהילה הגאה: שירות טיפול וייעוץ, סיוע וייעוץ משפטי וסיוע למבקשי מקלט.
ניתן לפנות לאגודה דרך האתר: www.lgbt.org.il או באמצעות המייל: aguda@lgbt.org.il

ניר כץ ז"ל

ניר כץ ז"ל נולד ב-18 ביולי 1983 לאמו, אילה, ולאביו, רמי כץ ז"ל, אשר נפל בעת שירות מילואים באסון צאלים א', ב-17 ביולי 1990, בהיותו של ניר בן 7. הוא גדל בגבעתיים ולאחר מכן במודיעין, והתגייס לשרות כמתכנת מחשבים באחת מיחידות המחשבים בחיל המודיעין. לאחר שחרורו החל ללמוד מדעי המחשב במרכז הבינתחומי בהרצליה.

לאחר יציאתו מהארון, ותוך שהוא חולק את חייו עם בן זוגו, תומס, בחר ניר בדרך חיים של נתינה והתנדבות למען הקהילה הגאה, וזאת כמדריך בקבוצת הנוער של האגודה – "ברנוער". ניר האמין בערכי הגאווה בזהותו, בנתינה לזולת, ובחיזוק הקהילה הגאה.

במוצאי שבת, ה-1 באוגוסט 2009, בשעה 22:30, נכנס אדם לבוש שחורים ומסכה שחורה על פניו אל מרכז האגודה למען הלהט"ב ברחוב נחמני בתל אביב, עת התקיימה במקום פעילות "ברנוער". הרוצח, אקדח שלוף בידו, החל לירות כלפי הנוכחים במקום. בסופו של הערב מניין הנפגעים עמד על 10 פצועים, עשרות נפגעי חרדה, ו-2 הרוגים ובהם ליז טרובישי ז"ל, כמו גם ניר כץ עצמו. יהי זכרם ברוך.

האגודה

למען הלהט"ב בישראל